

ÜLKÜ MECMUASI ve ŞİİRLERİN DİLİYLE ATATÜRK
Dr. Kemal TİMUR*

ÖZET

Bu makalede Halk Evlerinin yayın organı Ülkü Mecmuası** (1933-1950) hakkında kısaca bilgi verilir; “şiiirlerle anlatılan Atatürk” üzerinde durulmuş; kullanılan başlıklarsa, ilgili şiiirlerin temalarına göre: “Atatürk’ün Samsun’a Çıkışı ve Kurtuluş Savaşı, Atatürk ve Kurtuluş Savaşı’nda Gösterilen Üstün Başarı, Cumhuriyetin İlanı ve Atatürk Türkiye’si, Atatürk’ün İnsanüstü Vasıfları, Atatürk’ün Heykeli Karşısında Duyulan Hisler, Atatürk’ün Ölümü, Ergenekon Türk Tarihi ve Mustafa Kemal” şeklinde tespit edilmiştir.

ABSTRACT

In this paper, by (1933-1950) given a short in formation about Ülkü Journal, tahat was the Journal of public homes Atatürk who was told by poems is emphasized. The titles that are used in the paper were arranged according to poems of this Journal. So, the titles of the paper are as follows: Atatürk’s getting on Samsun and the starting period of liberation war, His extraordinary victories in the liberation war, The establishment of the republic and Atatürk’s Turkey, Seeing Atatürk’s successes by a view of superhumanity, Senses that are felt accross his sitatue, accross Atatürk’s death, Ergenekon around Atatürk and Turkish history.

Giriş

Harf devriminden sonra süreli yayınlarda bir duraklama görülmüştür. 1932 yılında kurulan Halk Evleri, başta Ülkü Mecmuası olmak üzere, bir çok yayın organı ile buna hız vermeye çalışmıştır. Atatürk tarafından gerçekleştirilen devrimlerin ve tek parti döneminin, devrim ideolojisini halka yaymakla görevlendirilen Halk Evleri’nin genel merkezince çıkarılan Ülkü Mecmuası, büyük devrimlerin, değişimlerin yaşandığı bir dönemde yayın hayatına başlamış ve uzun yıllar dönemin resmi ideolojisi tarafından desteklenmiştir¹. Halk Evleri, yeni devrimleri kabullenmekte zorlanan toplumu bilinçlendirmek için her ilde, ilçede, kasabada ve hatta köyde yayılmayı başaran bir kuruluş şeklinde

* Erciyes Üniversitesi Yozgat Fen Edebiyat Fak., Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Ögt. Üyesi.

** Ülkü, 1933-1936 tarihleri arasında “Ülkü Mecmuası” 1937 tarihinden itibaren “Ülkü Dergisi” olarak yayını sürdürür. Biz başlık ve özetle söz konusu derginin ilk orijinal adını kullandık.

¹ TAZEGÜL, 2001, s. 2-3.

çalışmalarını sürdürmüştür. Halk Evleri'nin birinci yıldönümü olan Şubat 1933'te yayın hayatına başlayan Ülkü, on sekiz buçuk yıl aralıksız çıkmıştır. Dergi, 1933-41, 1941-46, 1947-50 yılları arasında üç farklı dönem geçirir. Birinci ve üçüncü dönemde aylık, ikinci dönemde ise on beş günde bir çıkar. Derginin ilk yöneticisi Celal Sahir Erozan'dır. Onun ölümüyle bu görevi Fuat Köprülü üstlenir. 1941-46 yılları arasında Ahmet Kutsi Tecer, Ülkü'nün idarecisi olur. 1947'den sonraki dönemde ise Mehmet Tuğrul derginin yönetimini üstlenmiştir².

Ülkü Mecmuası, bizzat Mustafa Kemal tarafından desteklenir. Derginin ilk sayısının ilk sayfasına Mustafa Kemal'in bir fotoğrafı konulur. Ayrıca Gazi Mustafa Kemal'in 23.01.1993 tarihli tebrik yazısı bu sayıda yer alır.³ Bundan sonra "Ülkü Niçin Çıkıyor" yazısıyla derginin çıkış amacı, Cumhuriyet Halk Fırkası'nın kâtib-i umumisi Recep Peker tarafından ifade edilir⁴. Dergide; edebiyat, tarih, sosyoloji, spor, sağlık, turizm ve sanayi konularında yazılar yayınlanır. Ayrıca Mustafa Kemal, İsmet İnönü ve maarif vekili Hasan Ali Yücel'in; resmi nutuk, konuşma ve yazılarına da yer verilir. Yine Halk Evleri'nin yurt çapındaki sosyal faaliyetleri, tebrikler, açılışlar, önemli kişilerin vefatları ve yıl dönümü kutlamaları da dergide yerini alır. Mecmuanın yayın çizgisinde dikkat çeken bir husus da çıktığı ilk sayıdan itibaren yayınlanan birçok şiirin Atatürk üzerine yazılmış olmasıdır.

Bu şiirlerin ekseriyeti; Mustafa Kemal'in karanlığa gömülen imparatorluğu bir güneş gibi aydınlatması, 19 Mayıs 1919 tarihiyle birlikte Türk milletinin talihini değiştirmesi, Samsun'a ilk adımın yer yüzüne can vermesi, Atatürk'ün âdeta bir güneş gibi etrafını aydınlatması, Sivas'tan Ankara'ya hareketle büyük uyanışın başlaması ve Mustafa Kemal'in Türk milletinin şahlanan bir hıncı ve mazlum Asya'nın "kahhar kılıncı" olması, duyguları etrafında büyük övgüler içermektedir. Bunlara ilâve olarak, Türk askerinin, başta Mustafa Kemal olmak üzere, Ağustos ayında büyük bir destan yazması, Büyük Taarruzla birlikte Ulu Önder'in Türk milletini düştüğü karanlıktan mucizeler yaratarak kurtarması ve çağdaş Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması da şiirlerde özellikle üzerinde durulan konular arasındadır.

1933-1950 tarihleri arasında Ülkü'de Atatürk üzerine yayımlanan bu şiirlerin sayısı otuz altıdır. Yazılan şiirler başta Behçet Kemal olmak üzere farklı şairler tarafından kaleme alınmıştır. Atatürk'ün ölümünden sonraki ayda, dergide

² ORAL, 1995, s. 2.

³ Ülkü'nün ilk sayı ve ilk sayfasına konulan Mustafa Kemal Atatürk'ün fotoğrafının altında kendi el yazısıyla: "Ülkü" ye 23.1.1933 "Ülkü" den, Öz ülkümüzü yayma yolunda, kutlu verimler beklerim. gazi m. kemal" şeklinde yazılmış notu bulunmaktadır. Atatürk'ün evlatlık edindiği manevi kızlarından birisinin ismi Ülkü'dür. Bu notuyla bu Ülkü adındaki kızına bir göndermede bulunduğu da söylenebilir.

⁴ PEKER, 1933, s. 1-2.

çıkan bütün yazılar ve şiirler O'na ayrılır. Birinci Teşrin 1938'den Birinci Teşrin 1939'a kadar yani bir yıl Atatürk ile ilgili hiçbir şiir yayınlanmamıştır. Bir yıl sonraki ölüm yıldönümünde ise Behçet Kemal'in sadece bir şiiri ile üç nesir yazısına yer verilmiştir. Bu tarihten sonra ise, yayın hayatını sürdüren mecmuada, Atatürk konulu şiire hiç yer verilmemiştir. Ölümüne kadar her sayıda çok duygusal şiirler yayınlandığı halde ölümünden sonra, Atatürk konusunda hiç şiirin yayınlanmaması dikkat çekicidir.

Dergide Atatürk konusunda Behçet Kemal'in on, Kâmuran Bozkır'ın dört, Orhan Şaik Gökyay'ın üç, Hikmet Turhan Dağlıoğlu, Münir Müeyyet Bekman, Ahmet Cemil Miroğlu, Yaşar Nabi Nayır ve Feyzullah Sacit'in iki, Celal Sahir Erozan, İbrahim Alaattin Gövsa, Mithat Cemal Kuntay, Şükrü Kurgan, Haşim Nezih, Abdülhak Hamit Tarhan, Hasan Ali Yücel, Kılıkıslı Hüseyin Hüsnü ve Mete'nin birer şiirine yer verilmiştir.

Söz konusu şiirler özetle daha çok Atatürk'ün Samsun'a çıkışı ve Kurtuluş Savaşı; Atatürk ve Kurtuluş Savaşı'nda gösterilen üstün başarı; Cumhuriyet'in ilânı ve Atatürk Türkiye'si; Atatürk'ün insan üstü vasıfları; Mustafa Kemal'in heykeli karşısında duyulan hisler; Atatürk'ün ölümü; Ergenekon, Türk Tarihi ve Mustafa Kemal, konuları etrafında yoğunlaşmaktadır. Şairlerin özellikle vurguladığı konulara göre tasnif edilen bu şiirler, çalışmanın bundan sonraki kısmında, alt başlıklar hâlinde irdelenecektir.

1. Atatürk'ün Samsun'a Çıkışı ve Kurtuluş Savaşı

Kurtuluş Savaşı'nda Atatürk'ün Samsun'a çıkışı ve savaşın ilk harcını burada atması Türk tarihinde önemli bir dönüm noktasını oluşturur. 19 Mayıs tarihi duygu yüklü mısralarla şiirlere yansır. Bugün Türk yurdunun en talihsiz günüdür. Herkes öz yurdunda sürgün edilmektedir. Düşman, yurdun dört yanını sarmıştır. Her kalbi, üzüntü ve keder boğmuştur. Her yanda çaresizlik, umutsuzluk ve telaş bulunmaktadır. Böylece akmayı unutan gözlerde yaş birikmiştir. Diğer taraftan devleti yönetenler taht peşinde, sinsî, hain ve alçak bir şekilde çalışmalarını sürdürmektedir. Bu durum biraz daha devam ederse her umut mahvolacaktır. İstanbul, âdeta bir zindan şeklini almış her yanda zulmet ve ahlar işitilmektedir. Bütün bu olumsuzluklar içinde yalnız bir tek köşe kalmış ve sadece orada kurtuluş çalışmaları sürmektedir: "*Millî mabed, karargâh.*"⁵

Burada biri var ki tek başına düşünüp, plan yapmaktadır. Milletine en düşkün gününde bile tapan; milleti içinden tanıyan, seven, sayan, yurda çöken kâbustan, sadece O yılmamaktadır. Artık bütün başlar denenmiş, harcanmış, bitmiştir. Bir tek O'nda bir umut bulunmaktadır. Engin fikirleriyle etrafına umut yayıyor. Burada, suları bile ateşe verseniz O fikrinden ve planından dönmeyecektir.

⁵ ÇAĞLAR, 1938, s. 302.

Emsalsiz bir vuslatın en kestirme yolunda O, millete bu yolculuk sonunda kavuşacaktır. O'na, “*Gemini yolda batıracaklar*” diyenlere karşı, irkilmeden olabilir ama bunun bir ehemmiyetinin olmadığını söylüyor “*Ya millete kavuşur, ya yolda mahvolurum*” şeklinde cevap vermektedir. Vatanımın önünde bir uçurum açılmıştır. Ben onu oradan çekmek, kurtarmak azmindeyim. Vatan elden giderse ben hayatı ne yapacağım. Fakat onun her şeyden kurtulması mukadderdir⁶.

Nizamı bozuk olan bu dünya, bir rehber beklemektedir. O'nunla mazlûm olan bu dünya yasını dindirecektir. Mustafa Kemal, sarayın sırasını, yüzüne fırlatmaktadır. Böylece bütün rütbelerden sıyrılıyor ve “*En büyük rütbem: Milletın oğluyum ben*” rütbesi oluyor. Ey yüce Atatürk, biz millet olarak seninleyiz ve senin sayende varız. Bizler safında ve emrinde çekilmiş kılıçlarız. Kurduğun burçlarda nöbet bekliyoruz. Sen yeter ki, emret. Yıkıp yapalım; koşup ölelim, kanı çekilmiş damarlara dolalım, bir an senin izinden saparsak kahrolalım⁷.

Yine Mustafa Kemal Mayıs'ın on dokuzunda kızaran ufuklardan başını kaldırarak gelmektedir. Yer yüzüne can veren, cana heyecan veren, al yüzlü “*Oğan güneş*” gelmektedir. Uyanın Samsunlular uyanın. O'nun bindiği gemi Karadeniz'i yırtıp geldiği gibi siz de uykunuzu yırtınız. Bugün Çaltı burnundan gülererek doğan ve al yüzlü oğan güneş, gözlerinde umutsuzluk yaşı olan gözleri kurutacaktır. Bu gelen güneş karşısında uyumak ölüme eşittir. O'nun için uyanıp ruhunuzu diriltin⁸.

Ufukta gözüken gemi niçin yavaş geliyor? Acaba yolu mu az, yoksa yükü mü ağır? Bu gemi umut yüklü, inan yüklü, hız yüklüdür. İçinde bu vatanın derdiyle yanan bağır, yarını kuracak, düşünen baş Mustafa Kemal geliyor. Bu öyle ağır bir baş ki gökler gibi bir küme yıldız yüklüdür. Bu gemi onun için yavaş geliyor. Ufukta duran gemi gitgide yaklaşıyor. Ruhunuzu, sanki karlı bir ateş gibi yakıyor. Beklemek üzüntüsü her gönülden taşıyor. Üzülmemek elde mi? Çünkü bu yaklaşan gemi hız yüklü, inan yüklü, umut yüklüdür. O umut, ruhlara sıcak sıcak yayıldıkça, o hız, bütün damarlara kan gibi doldukça, gizli gizli inleyen her yürek canlanacak, volkan gibi ateşler püskürecek⁹.

Şair, bu duygular içinde gemiye seslenir. Gölgene dikilmekten gözlerimiz kararı. Daha hızlı, koş, atıl ve bize doğru gel. Sakın sana deniz engel olmasın. Ak saçlı dalgaları birer birer kes, kuşlar gibi uç, rüzgar gibi es de gel¹⁰.

⁶ age., s. 302

⁷ age., s. 302.

⁸ EROZAN, 1933, s. 274.

⁹ age., s. 274-275.

¹⁰ age., s. 274-275.,

2. Atatürk ve Kurtuluş Savaşı'nda Gösterilen Üstün Başarı

Türk tarihinin geçmişinde olduğu gibi Kurtuluş Savaşı'nda da her yılın, her ayın ve her günün ayrı bir değeri ve anlamı vardır. Ülkü'nün ağustos sayılarında Büyük Zafer'in anlam ve önemini belirten nesirler olduğu gibi ağustos zaferlerini anlatan ve Mustafa Kemal'in başarılarını destanlaştıran şiirler de yayınlanmıştır.

Büyük Zafer'de Mustafa Kemal, göklerin üstünden gelen bir sesle öyle bir emir verir ki, bu ses, sanki, ilâhî ve coşkun bir nefesle verilmiş; göğsünden ateş ve demir çağlamış gibidir. Emir karşısında ordu, bir alev gibi kükreyip coşar. Önüne gelenleri yıkıp taşarak, kayalar çiğneyip dağları aşmıştır. Ayrıca sel gibi ilerleyerek düşmanı önüne döküp boğmuştur. Yine, boşanmış sel gibi denize inen kahraman ordumuz, gürleyerek: “*Ey Gazi! hedef ver bize!*” diyerek daha ileri hedefler beklemiştir. Bu başarı bir insan işi değil, âdeta bir mucizedir. Bu mucizevi emir eğer dağlara verilseydi, dağlar birden “mehabetle” yerden koparak çalkanıp Akdeniz'e inerdi. Emir karşısında coşan ordu önünde deniz, yerinden fırlamış bir umman gibi çağlardı. Bu emir öyle bir emirdir ki sanki Tanrı'nın hınçlı sesidir. Türklüğün ölmeyen iradesidir¹¹.

Mustafa Kemal'in eliyle Allah, zulmün alınına bir şamar atmıştır. Bu öyle muhteşem bir tokattır ki, Garbın yüreğinden ahlar yükselmiştir. O'nun ebetlere çarpan aksiyle, zincirler, küflenmiş tahtlar kırılmıştır. O, İngilizler gibi güçlü bir devletin kabinesini dağıtmıştır. Atatürk sayesinde Türk milletinin kara bahtı tersine dönerek istikbâli açılmıştır. Garbın o mağrur alnı, Başkumandan Mustafa Kemal'in önünde baş eğmiştir¹².

30 Ağustos zaferinde, Türk milleti büyük kahramanlıklar göstermiştir. Ancak bu arada vatana ihanet eden bazı kişiler de çıkmıştır. Atatürk ve Türk milleti, başarı gösterenleri kutlamış, ihanet edenlerden de nefret etmiştir.

*“Hür doğdun, hür yaşadın, hür olmak hakkındır Türk!
Tanrı eksik etmesin, beğ sağ olsun Atatürk!...”*¹³

İnönü Zaferinin yıldönümünde Mustafa Kemal, zaferi başaran İnönü'yü kutlarken:

“Siz, orada yalnız düşmanı değil, Türkün

Ters bahtını yendiniz; buna candan öğünün!..” mısralarına karşılık İsmet Paşa asıl başarının başkumandana ait olduğunu söyler ve onun bu yüce tebrikine karşılık bütün çarpışan askerler namına ona “*arzi*

¹¹ SACİT, 1933, s. 30-31.

¹² age., s. 30-31.

¹³ BEKMAN, 1935, s. 64-65.

şükran”larını iletir¹⁴. Burada Atatürk bir silah arkadaşını teşvik ve tebrik ederek o alanda da büyük başarılar göstermiş olur.

3. Cumhuriyetin İlanı ve Atatürk Türkiye’si

Cumhuriyetin ilk yıllarında Atatürk büyük inkılaplar yaparak kısa bir sürede ülkenin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Yapılan ve yapılacak fabrikalarla insanlar sevinmektedir. Cumhuriyetten önceki dönemdeki yöneticiler bu konuda pek bir şey yapamamışlardır. Cumhuriyetin ilanı ile Türk milleti adeta karanlıklardan kurtulan bir gemi gibi yeniden doğmuştur¹⁵.

Bu doğan yeni gemi, hızlı bir şekilde ilerler ve Anadolu’nun içlerine doğru yol alır. Bu gemi, Anadolu’yu makinalarla donatacaktır. Millet olarak cumhuriyet gemisi üzerinde ilerleyip Anadolu’yu müstemlekelerden kurtaracağız. Burada kendi fabrikamızı kurup üzerinde başkalarının türkülerini değil kendi türkümüzü söyleyeceğiz. “*Bahrimuhitler gibi köpürerekten*” geçeceğiz. Öyle yükseleceğiz ki, veremli mesafelerin, Çin setleri biçiminde yükselen duvarını, gelecekte, yıldızların koynunda kuracağız. Çelik kanatlı süvarilerimizin hangarını:

*“Ne o ilk çağların cennet Arkadya¹⁶’sı,
Ne Homer¹⁷’in üryan İlaheler dünyası...
Ne Aşil¹⁸’in Herkül¹⁹’ün Trova²⁰’sı..*

¹⁴ YÜCEL, 1937, s. 257-258.

¹⁵ BOZKIR, 1936, s. 421.

¹⁶ Arkadya: Pelepones’de bir bölgenin adıdır. Antik çağda çok sağlam paralı asker yetiştirmesiyle meşhurdur. Antik Yunan mitolojisinde, ulaşılması zor, hayaller, güzellikler, bolluk bereket ülkesidir. İtalyan edebiyatında 17. yüzyılın sonundan 18. yüzyılın ortalarına kadar hüküm sürmüş döneme verilen addır. Yine adını Roma’da kurulmuş bir akademiye almış da söylenmektedir Akademi üyelerine de çoban denirmiştir.

¹⁷ Homer: M. Ö. IX. Yüzyılda İzmir’de doğmuş ve İonia çevresinde yaşamıştır. Kör ve ihtiyar olan Homeros, şehir şehir, köy köy dolaşır şiirler söyleyerek geçimini sağlamıştır. Homeros’un İlias (İlyada) ve Odysseia (Odesia) adında iki destanı vardır. Onun destanları Yunan kültürünün temel taşı sayılmaktadır.

¹⁸ Aşil (Akhilleus): Yunan mythos’una en çok konu olmuş kişidir. Homeros’un büyük İlyada destanı aslında İlyon, yani Troya şehrinin destanı değil, Akhilleus’un destanıdır. Bu kahramanın bir eylemiyle başlar, bir eylemiyle biter. Troya savaşında adı geçen yarı tanrı, güçlü ve savaşçı bir kişiliği vardır. Tek yara alabileceği yeri bileğinin arka kesimidir. Çünkü anası onu ölümsüz kılmak için ateşe tutup, kazana daldırıp sihirli sularla yıkayıp büyü yaparken Zeus gelmiş ve ateş bebeğin bileğini yalamadan büyü yarım kalmıştır. İlyada destanında geçen Akha’ların liderlerinden biri olarak da kabul edilir. Ölümüyle ilgili farklı rivayetler vardır.

¹⁹ Herkül (Herakles, Hercules): Yunan ve Latin mythos yazarlarını sonsuzca esinleyen efsanelik bir kişidir. Onlar için ulusal bir kahramandır. İnsanın doğaya karşı yenilmez saldırma ve dayanma gücünü simgeler. Tanrı kuvvetindedir. Onun gücü ve kuvveti ile ilgili çok değişik efsaneler anlatılır. Fizik ve moral gücün, kahramanlığın simgesi olan Herkül ya da Herakles hem kahraman hem de Tanrı olarak kabul görmüştür.

*Ne Roma'yı yakan bir Neron²¹ ihtirası
Ne Virgil²², ne Dante²³..” gibi kullanmayacağız.
Bütün bunlarla beraber:
“Ne huriler bekleyecek bizi cennette,
Ne Zal oğlu Rüstem²⁴ gibi gürz atacağız..
Ne binbirgece masallarına gömülüp,
Kör olup yatacağız...”*

Ey dostlarım, böyle düşünen cücelerin sandalı, çoktan battı. Artık devlerin zırlısları yüzüyor. Yollarımızda portakal göğüslü kuşlar yerine, milyon kanatlı bir fırtına gibi, kalın tuğlalı bacalar ötüyor. Bizler, ağır çelik kanatlarımızı, Atatürk cumhuriyetinin güneşinde bileedik. Bu Anadolu gemimizi, Atatürk'ün, makinalarla dokunan cennetine götüreceğiz. Bütün bunlarla beraber Anadolu'da yeni bir devir açacağız. Bizden sonra gelen çocuklarımız fabrika bacalarında tüten dumanlarından baharı bekleyecekler. Bütün bunları gerçekleştirmek Atatürk çocuklarının en mukaddes yemini olacaktır²⁵.

²⁰ Troya: Troya, M.Ö. 3. ve 2. yüz yıllarda canlı bir kültür kenti ve yerleşik tarım topluluklarını yöneten bir krallığın merkezi olduğu söylenmektedir. M.Ö. 13. yüzyılın sonlarına doğru büyük bir yangın geçirmiştir. Bu yangının ünlü Troya Savaşı'nın sonunda çıktığı düşünülmektedir. Bundan sonra yeniden imar edilen kent M.Ö. 1000 yıllarında terk edilmiştir. M. Ö. 6. yüzyıl sonundan başlayarak bölgeye sırasıyla Persler, Büyük İskender, Selevkoslar, Pergamon Krallığı ve Romalılar egemen olmuşlar. Bu şehirle ilgili bir çok savaş ve efsane anlatılmaktadır. Troya kenti hakkında bilinenlerin tümü soyut bilgilere dayandığından, Troya kentinin gerçekten var olup olmadığı, bu kentin bir savaş mı, yoksa doğal afetler sonucu mu yok olduğu da henüz bilinmiyor.

²¹ Neron: M. S. 37 yılında doğmuştur. 5. Roma imparatorudur. Tarihte acımasızlığı ile nam salmıştır. Neron 54 yılında annesinin imparatoru zehirlemesi ile tahta çıkmış ve öğretmeni Seneca'nın desteği ile ülkeyi yönetmeye başlamıştır. Yönetiminin ilk yıllarında vergileri düşürmüş, ölüm cezalarını kaldırmış ve kölelere haklar vermiştir. Acımasız olan Neron annesi ve bir çok şahsı acımasızca öldürmüştür. Ordusu İngilizler tarafından bozguna uğratılan Neron, daha sonraları 64'te Roma'nın yarısından çoğunu yakıp geçen yangını başlatmakla suçlanmıştır. İdam edilmeye götürüldüğü sırada intihar etmiştir. Onun zalimliği ile ilgili bir çok farklı efsaneler anlatılmaktadır.

²² Virgil ((Publius Vergilius Maro): M. Ö. 70- M.Ö. 19): Meşhur Latin Şairidir. Şiirle ün kazanmıştır. İlahi Komedi'nin başlangıcında Dante karanlık ormandayken, yani aklının bulanıklaştığı bir zamanda karşısına çıkan Vergilius, Dante'ye Cehennem Araf ve Cennet'in 8. katmanına kadar eşlik etmiştir.

²³ Dante (1265-1321): Rönesansı açan Dante, İtalyan edebiyatının kurucuları arasında yer alır. Ortaçağ filozofları aracılığıyla Aristo düşünüş sistemine bağlıdır. Dünyaca ünlü eseri Divine Commedia (Tanrısal Komedi) dir.

²⁴ Zal Oğlu Rüstem: İran'ın ünlü kahramanıdır. Adı Şehnâme'de övgüyle anılır. Rüstem-i Dâstân, Rüstem-i Zâl, Pûr-ı Zâl, Pûr-ı Zâl-i Zer, Pûr-ı Destân, Tehemten, Heft-hân-ı Acem” gibi sıfatlar hep onundur. Eski şiirimizde kahramanlık, acı kuvvet ve yenilmezlik sembolü olarak özellikle kasidelerde anılan Rüstem, Cemşid soyundan gelen Neriman'ın torunu ve Sam'ın oğlu olan Sicistân ve Seyistân hükümdarı Zâl'in oğludur. Daha delikanlılığında birçok devleri öldürmüş ve olağanüstü başarılar göstermiştir. M. Ö. 4. asırda Keykâvus zamanında yaşadığı sanılmaktadır. Birçok savaşta da olağanüstü başarılar gösterdiği söylenmektedir.

²⁵ age., s. 421-422

Atatürk'ün teşvikleriyle kurulan Halk Evleri, halkımızın bilinçlenmesi ve inkılapların yayılmasına büyük katkılar sağlamıştır. Atatürk gençleri bu evlerden aydınlanıp önlerini görebilmişlerdir. Mademki, Atatürk çocuklarıyız, “*İlk Türkün tapındığı güneşe mutlaka*” bu evlerden varacağız. Bu evler, dört duvar içine dört mindere bağdaş kurup bakla falı açanların, peri masalı anlatanların, kellesi satılık olanların ve asılsız olan efsanelerin anlatıldığı yerler değildir. Buralar, Atatürk cumhuriyetinin ve Türkiye'sinin çocuklarını yetiştirmektedir. Toprağın çocuğuyuz. İlk tarlanın başındaki bahtiyar Türk gibiyiz. Taptaze bir toprağın, suyun kokusunu severiz. İlk güneşin aleviyiz. Denizlerin diliyiz. Bu evlerimizle, Atatürk cumhuriyetinin ve cennetinin kapılarını açtık. Bu evlerde, köylerden, şehirlerden yüz binlerce halkın yüreğine, kafasına aydınlık, koluna güç verilmektedir. Buraya zevk için değil dava için bilgi için geliyoruz. Bu evlerde, taşları bile kumaş gibi dokuyup hep birlikte aynı şarkıyı söyleyeceğiz. Bu evlerde, boyaların, seslerin, kokuların cennetini kuracağız. Atatürk memleketini bir yaratıcı, bir tanrısal kaynak yapacağız. Halk Evleri, toprağın en son, en mükemmel cenneti olan Atatürk cumhuriyetinin anlatıldığı diyarlar olacaktır²⁶. Halk Evleri çocukları “*Serdar gibi*”, onurun ve kültürün safında, Atatürk'ün safında gönüllü nefer gibi çalışırlar. Çünkü Halk Evi çocuğunun kanı, Mustafa Kemal'in kanıdır²⁷.

Köylümüzü Atatürk'ün yaptıklarından haberdar edelim. Köylü, şairin yüreğinde yerini almıştır. İlk tarlaya düşen güneş gibi kafasının tasındadır köylü. Şair, bir başak gibi Atatürk cumhuriyetinin ve güneşinin alevinden kavrulur. Bundan doyum olmaz ve sonsuz bir tat bulur. Şair, ak sıvalı kerpiç evinde oturan, dağların, ovaların, yemyeşil çayırın, tertemiz suların, oğlakların, kuzuların, selamını ileten, yanık yüzlü, gök gözlü, şalvarlı, mavi mintanlı, alnı perçemli köylü kardeşini, inkılâpları yapanlar adına hoş karşılar, onlara hoş geldiniz der ve kendilerinden sayıp destekler²⁸.

Şairimiz köylünün gördüğü sıkıntıları çekmiştir. Onları iyi bilir. O, köylünün altın dalgalı harman akşamlarını yaşamıştır. Sütüklerini, tandırını, isli, kireç sıvalı damlarını bilir. O, rüzgâr gibi esen, dağ türkülerini oralarda söylemiş, bacılarının, yavuklularının, kırmızı, mavi çaputlarla örülmüş örgülerini örmüştür. Şair, sokaklarda dev gibi yükselen beton armeleri, boydan boya asfalt döşenmiş yerleri, Atatürk Türkiye'sinin çocukları olarak vasıflandırdığı köylüsüne gösterir. Köylü artık ilk tarlanın başındaki bahtiyar Türk gibidir. Şehirlerden, köylerden, bu evlere gelen yüzbinlerce Türk kardeşleri Atatürk cumhuriyetinin pınarından akıp gelmişlerdir²⁹.

²⁶ BOZKIR, 1936, s. 74-75.

²⁷ ÇAĞLAR, 1937, s. 26-27.

²⁸ BOZKIR, 1936, s. 156.

²⁹ age., s. 156-157.

Mustafa Kemal, Türk milletinin bütün özelliklerini kendinde toplayan eşsiz bir kahramandır. Kurtuluş Savaşı, Mustafa Kemal'in başarılarıyla kazanıldığı için Türk milleti, genç ve ihtiyarıyla O'na ve onun kurduğu cumhuriyete samimi duygularla bağlıdır.³⁰

Türk milleti, tarih boyunca büyük başarılar elde etmiştir. Onun içinde çıkan ve Cumhuriyeti kuran Mustafa Kemal'in hediyesi şiirin mısralarına şu şekilde dökülür:

*“Cumhuriyet” bize en büyük hediyesidir,
Bu sözde duyduğumuz: O'nun kendi sesidir!
Sen, ey Cumhuriyete kavuşan Anavatan!
Senin için yanyor damarımızdaki kan!”*

Sana uzanan eller koparılıp atılacaktır. Onların uğrunda ölsek bile Atatürk'ü ve Cumhuriyeti yaşatacağız³¹.

Atatürk'ün Ankara'da geçirdiği on sekiz yıl çok zorlu, çetin ve emsalsiz geçmiştir. Işık saçlı, gök gözlü, tanrı sözlü bir timsâl olan Atatürk'ün, Sivas'tan Ankara'ya gelişi, âdeta Türk milletinin şahlanan bir hıncı ve o gün mazlum Asya'nın kahhar kılıncı olmuştur. O'nun değdiği fikirler, hisler ve topraklar tutuşmuştur. Atatürk'ün alev saçlı, gök gözlü o ihtilâl bayrağı, boş gönüllere, kör gözlerle fer olmuştur. Girdiği bütün savaşları en sonunda başarmıştır. Türk'ün en çok daraldığı gün meydana çıkmış ve onların makûs talihini tersine çevirmiştir. Pirene'den, Tuna'dan, Mohaç'tan, Plevne'den, ta Sakarya'ya kadar “gerisin geri giden”, müthiş ve makûs bir bahtı yenmiştir³².

Gazi Mustafa Kemal, Kurtuluş Savaşı ve bütün inkılâpların başında bir sancak gibi bulunduğundan her Türk'ün, O'nu can-ı gönülden sevmesi gerekir. Onu, Osmanlı anlayamaz, sadece cumhuriyete bağlı olan Türkler anlar. Her Türk genci O'na boyun eğmesi yerine, O'nun ateşinde eriyip öyle şekle girsin. Çünkü O her haliyle Türklere iyi bir örnek olmuştur. O'nu anlamış olmak ve O'nu sevmek için daralınca, gönülde O'nun azmini bulmalıyız. O'na diz çökmek yerine O'na yönelmek ve O'nun yaptıklarını örnek almak gerekir³³.

Şark ve Osmanlı, gericiliği bir tarafa bırakıp; Garplı kafa, Türk gönüllü; ak alınlı ve olgun kafalı olmalıdır. Atatürk'ün istediği hasadı elde etmek için her Türk, bir rençperdir. Her Türk genci bir Mustafa Kemal'dir. Böylece Ankara bayramını sevinçle gönülden kutlarız. Eğer Ankara bir daha bunalıp sıkıntıya düşerse, Mustafa Kemal ve Türk milleti bir nöbetçi gibi bekleyip koruyacaktır. Bunun için

³⁰ NEZİHİ, 1933, s. 162.

³¹ MİROĞLU, 1933, s. 163.

³² ÇAĞLAR, 1938, s. 504.

³³ age., s. 504.

her Türk, Atatürk Türkiye'sinin burçlarında nöbet beklemektedir. Bizim için ölmek ile yaşamak arasında bir fark yoktur. Yeter ki sen bize emret. Böylece kanı çekilmiş damarlara dolalım ve bir an senin izinden saparsak kahrolalım³⁴.

Cumhuriyet Halk Partisi'ni kuran Atatürk'tür. Şaire göre herkesin bu partiyi desteklemesi gerekir. Asıl kurtuluş İnönü'nün kurmuş olduğu bu partide olacaktır. Çünkü bu partiyi ve cumhuriyet yönetimini kuran ve destekleyenlerin başında Mustafa Kemal Atatürk gelmektedir:

*“O'nun yolu, doğuran güneşin tarafıdır;
Ebedî Başkumandan Atatürk'ün safıdır.”*³⁵

Cumhuriyetin on dördüncü yılında Oğuz on dört yaşına girmiştir. Atatürk'ün dehâsı ve iradesi ile cumhuriyet gün geçtikçe daha da gelişmektedir.³⁶

Ankara Kalesi, seyredenleri maziye daldırır. Bu kale cumhuriyet devrinde olduğu gibi geçmişte de büyük maceralar geçirir. Şair Ankara Kalesi'nden şehri seyretmektedir. Gecenin ayazında dört yana bakan şair, yana yana ürperir, Atatürk'ün durağı ve cumhuriyetin ilan edildiği yer olan meclisi görünce kalbi heyecana gelir ve kalp atışları artar³⁷.

Türk milletine yaptığın iyilikler karşılıksız kalmayacaktır. Sana içten ve dıştan uzanan elleri Türk erleri sarmıştır. Sana uzanacak eller felce uğrar ve altı okun gücünü karşısında bulur. Atatürk ve Türk milleti bir şahıs gibi birbirine kenetlenmiş ve bütünleşmiştir. Halk bütünüyle Atatürk Türkiye'sinin devrimlerini hayata geçirmek için ant içmiştir ve bu yolda ölmeyi göze almıştır. Bu uğurda bir, bin fark etmez. Bütün dünya karşımızda birleşse de bizi Atatürk ve cumhuriyet yolunda geri çeviremezler. Atatürk'e uzanan kaytak elleri canımızla engelleriz. Bu konuda farklı düşünen varsa, aramızda yaşayamazlar. Bizim amacımız sürekli ileri gitmektir. Devrimin köklerini derine indirmektir. Kafamız, Cumhuriyet örsünde şekil almıştır. Devrimler konusunda, Atatürk ülküsünün bekçisiyiz. Gerilmiş yayımızda oklarımız hazırdır. Bu uğurda adımımız, yüreğimiz ve canımız güçlüdür. Atatürk, Türk milletine zafer türkülerinin zevkini tattırmıştır. Onun için bizim canımız, Atatürk'e ve onun kurmuş olduğu cumhuriyet Türkiye'sine feda olsun³⁸.

Atatürk, sürekli yenilenen bir dehadır. Kurtuluş Savaşı onun en büyük zafer ve inkılabıdır. Bu savaş, Mustafa Kemal'in dehâsı, gücü kuvveti sayesinde kazanıldı. “Gazây-ı Mustafa Kemal!” aynı zamanda ilmin cehalete karşı kazandığı

³⁴ age., s. 504-505

³⁵ ÇAĞLAR, 1936, s. 225.

³⁶ ÇAĞLAR, 1936, s. 187.

³⁷ DAĞLIOĞLU, 1938, s. 78.

³⁸ BEKMAN, 1935, s. 230.

eşsiz bir zaferdir. Büyük bir şaheser olan Atatürk'ün cumhuriyet Türkiye'si, ileride cihanşümül bir devlet olacaktır³⁹.

Türkler, kahraman olan şahsiyetler sayesinde tarih boyunca destanlar yaratmıştır. Atatürk de bu eşsiz kahramanların en büyüğüdür. O yaptığı inkılaplarla cumhuriyet Türkiye'sini en ileri seviyesine götürmüştür.⁴⁰

4. Atatürk'ün İnsanüstü Vasıfları

Konu Atatürk ve anlatılanlar da şiirle olunca ister istemez duygular en üst seviyeye çıkmaktadır. Mustafa Kemal elbette ki büyük başarılar elde etmiş ve bu yönüyle hem Türk tarihinde hem de dünya tarihinde kanıtlanmış bir şahsiyettir. Ancak bu şiirlerde anlatılanlar normal hayatta hiç kimsenin başaramadığı şeylerdir. Mustafa Kemal, ölümü öldüren adamdır. Korku adına ne varsa hepsini çarına germiştir. Asırlardır gülmeyenleri güldürdü. Eğer ölen ölümü görmek isteyenler varsa, gözlerini, tel örgüleri erimiş siperlere çevirsin. Ölmüş olan Anadolu'nun Mustafa Kemal sayesinde nasıl dirildiğini, Anadolu'nun, ölümü öldüren günlere nasıl kavuştuğunu görür anlarlar. Sarayın kapısını kapalı bulan yılan yürekli kaytak kişiler, Ata'nın seli önünde bir taş gibi sürülüp kovulmuşlardır. Bizler Türk milleti olarak, davamız ve Ata'mız uğruna kafamızı koyduk. Bunları söylemek ve yapmak kolay değildir. Karanlıkları zehirli haplar gibi yutturmak, kurşun tutturmak, saatte bir milyon kilometre yapan hızımızı yakalamak kolay değil. Ey düşmanlar, artık kafanızı kivrırıp ezin. Bir yılan gibi geberin. Eğer inandığımız o ölümsüz ruh sizde varsa, Ata'nın ölümsüz olduğunu çürümüş yılanlara da haber verin⁴¹.

Gazi'nin yaptığı yenilik ve inkılapların hızına dünyada hiçbir lider ulaşamamıştır. Bu yönüyle o Tanrıya bile eştir:

*“Daha dün ummak bile zorken bu kadarını,
Onu hakikat yaptı Tanrı eşi bir insan”⁴²*

Atatürk'ün kurmuş olduğu ülkede bütün gençler birlik ve beraberlik içinde çalışmalıdırlar. Bunların içinde Mustafa Kemal tarafından olanlar, safımıza geçsin. Çünkü, Kâbe gibi dönülecek ve tapılacak bir insan varsa o da Atatürk'tür⁴³.

Bütün gençler, insan üstü bir güce sahip olan Mustafa Kemal'e bağlansınlar. Çünkü bütün Türk gençleri O'nun çocuklarıdır. Herkes Atatürk'ün olağanüstü başarılarına hayran kalmaktadır⁴⁴.

³⁹ TARHAN, 1937, s. 162.

⁴⁰ HÜSNÜ, 1933, s. 28-29.

⁴¹ BOZKIR, 1935, s. 227-229.

⁴² NAYIR, 1933, s. 191.

⁴³ NAYIR, 1933, s. 385.

⁴⁴ METE, 1934, s. 201.

Cumhuriyetin ilânıyla beraber Türk milletinin kaydettiği başarı ve hıza hiçbir tarihte ulaşamamıştır. Hatta Tanrı bile şimdiye kadar böyle bir hızı yakalayamadı. Her Türk, bir Mustafa Kemal olduğu gibi Türklerin yaratılış gayesi de onu bilmek ve tanımaktır. Mustafa Kemal, on yılın içinde âdeta bir Tanrı gibi her şeyi yoktan var etti. Şimdiye kadar Tanrı bile bu hızın tadını alamadı.⁴⁵ Şair, öldükten sonra, Atatürk'ün sevgisinin bahçesinde, şüphenin delhizinde, katı toprak üstünde, sevgilinin dizinde, İnönü'nün hızıyla Atatürk'ün izinde gönlünce yaşamak ister. Çünkü Atatürk, olağanüstü bir cesarete ve güce sahiptir.⁴⁶

Atatürk, ateş ve nurdur. Büyükler büyüğü bir şahsiyettir. Mustafa Kemal, Türk milleti için adeta mucizeler yaratmıştır. Vatanın her köşesi karanlığa gömülmüş, al bayrağı karanlık sarmış, her yer ölüm rengine boyanmıştır. Vatanın her tarafı süngü ve ateş ile sarıldı. Milletın üzüntüsü ve göz yaşları neredeyse Allah'a vardı. Milletın bu feryadı, uçan kuşlara bile vardı. Sen bize matemli ufuktan gülererek sevda gibi her kalbe döküldün. Bizler millet olarak senin bu güzelliğine derya gibi aktık. Bu karanlık günde mahşer güneşi gibi zulmeden zalim düşmanları yaktın. Bizler millet olarak hâle yıldızı gibi etrafında toplandık. Düşmanın niyeti bizi boğmaktı. Ancak o düşman bir hamlede önümüzde kanlar gibi aktı. Bir dalga gibi, önümüzde zevale doğru akıp gitti. Sen bu zaferden bir âbide kurdun. Dünya, güneşin battığı yerden senin bu haşmetli celâlin karşısında baş eğdi. Türk milletinin geleceğini rüya gibi açtın. Yaslarla sönen fikir ve hayalimize aklın ezeli nurunu saçtın. Bundan sonra yaşamak aşkını candan duyduk. Heyecanımızdan şimşeklere döndük. Sen bütün olumsuzlukları yenen bir harikası. Hz. Musa'nın mucizevî değneği gibi senin o kutlu elinde ateşler nura dönmüştür.⁴⁷

5. Atatürk'ün Heykeli Karşısında Duyulan Hisler

Mustafa Kemal'in heykeli karşısında heyecanlanan şairler duygularını şiirin mısralarına heyecanla dökerler. Tunçtan yapılmış heykelde, Türk milletinin bütün başarıları gizlidir. Dimdik ayakta duran heykelin duruşundan Türk olduğu bellidir. Çünkü O'nun alnı güneşten parlak ve başı gökten yukarıdır. Gazi'nin bu heykeli, tarihte yeni bir yaprak ve yeni bir sayfa açmıştır. Çünkü Türk milletinin göstermiş olduğu bütün başarılar, bu tunçtan yapılmış heykelde işlenmiştir. Dimdik duruşuyla insana sonsuzluğu hatırlatır. Bu Türk olan baş, öyle heybetlidir ki, bakanlara hayretler verir ve sanki bulutlara kadar yükselmiştir. Bu başın neslinden olan Türk milleti, gelecekte de bir çok başarı ve zafer kazanacaktır:

*“Ne tarihin kalemi, ne de zamanın eli,
Bu adı yok edemez, yerinden oynasa yer!
Yarının çocuğuna gene bu tunç heykeli:*

⁴⁵ ÇAĞLAR, 1933, s. 192.

⁴⁶ ÇAĞLAR, 1937, s. 259-260.

⁴⁷ SACİT, 1933, s. 307.

Sen bunun neslindensin!” diye gösterecekler..”⁴⁸

Mustafa Kemal, heykeliyle ebedileşmiş ve dünyanın en büyük ölmezi sınıfına girmiştir. Ufkunda doğacağım, ufkunda batacağım; asırlarca yazsam da hep seni anlatacağım. Eğer bir gün deha tacını giysem bile beni çiğne diye önüne atılacağım. Söndüğünü görsem de bin meşale emelinle dirileceğim. Ebediyet yolunda elim hep senin elinde olacaktır.

“Ak düşen saçlarınla nur kattığın heykelin

Hamuruna harç diye kanımı katacağım!” Masallardaki “Aslı-Kerem” gibi yansam ve bu uğurda verem de olsam direneceğim. Bendeki bu aşk öyle ileri derecededir ki her gönül veremi gibi ölmez ve sönmez. Senin şöhretin, bir gemi gibi okyanusları aşarken, ben, dalga gibi önüne atılıp ayak ucunda yatacağım. Asırlarca yazsam bile hep seni anacağım ve anlatacağım⁴⁹.

6. Atatürk’ün Ölümü

Atatürk’ün vefatından dolayı Ülkü Mecmuası’nın yetmişinci sayısındaki bütün yazı ve şiirler O’na ayrılmıştır. Devrin birçok yazar, şair ve devlet erkânı O’nun ölümünden duydukları acıyı kaleme alıp yazmışlardır. Ayrıca dünya basınında Atatürk ile ilgili yazılar, telgraflar ve cenaze töreniyle ilgili bilgiler verilmiştir. Bu sayıda yayınlanan şiirlerde, onun ölümü karşısında duyulan üzüntü dile getirilmiştir.

Ölümünden duyulan üzüntü şiirlerle ifade edilir ve gözyaşları mısralara dökülür. Dökün yaprağınızı dallarım dökün, akın yaslı yaslı sularım akın, bükün boynunuzu bayraklar bükün, çünkü bir alınmaz kalem vardı, O da yıkıldı gitti. Durmadan çalkanan bir kıvılcık deniz gibi sessiz bir damla yaş gibi duruyor. Vatan ufkundaki en güzel çeyiz, en şanlı süs olan bayrağımız, yarı çekilmiştir. Kara haber, tipi gibi etrafa savrulduğu gibi şairin içi de bir yanardağ gibi kavrulur. Sanki vatanın bütün kederi şairde yoğrularak, yas olur, yaş olur ve bu şekilde gözden dökülür:

*“Gökyay’ım derdile adımı anar,
Bir kararsız kuştur dalına konar,
Neresinde bilmez bir yara kanar,
Saran gitti, boyuncuğu büküldü..”⁵⁰*

Gazi’nin ölümünden dolayı bayrakların da boynu bükülüp yarıya inmiştir. Karanlıklar, bulutlar mahşer mahşer olmuştur. Dağlar, O’nun huzurunda durup tekbir alır, göklerde kartallar, üzüntülü bir şekilde dönüp dururlar. O’nun ölümü

⁴⁸ MİROĞLU, 1933, s. 385.

⁴⁹ ÇAĞLAR, 1933, s. 313.

⁵⁰ GÖKYAY, 1938, s. 298.

karşısında gönüller hep boşalmıştır, gözler kanla dolmuştur. Bir zamanlar yemyeşil açmış olan dallar O'nun ölümü karşısında birer zakkum ağacına dönüşmüşlerdir⁵¹.

Mustafa Kemal'in ölümü şiirlerle destanlaşır. Atatürk, hayatta iken âdeta vatanın görünen bir dağıdır. Türk milleti ne zaman seslense, hemen onun imdadına yetişir. O, destanlar yazdıran coşkun bir nehirdir. Türk denen kahramanın, yalın bir kılıcıdır. Yurdu kuşatan dağlar, alnında çelengidir. Altında bir küheylân gibi şahlanan dağlar, gölgesi göklere vuran askerleridir. Topların konuştuğu yalnız O'nun zaferleridir. Bu toprak, söylenerek gezerek adını diyar diyar yankılar. Senin adın tarihi döğen bir umman, bir engindir. Serhatlerde açtığın bayraklar bizim için, öpüp kokladığımız şen ve gaza gülleridir. Savaş, baba mirası ve atalar hüneridir. Bastığımız her toprak, bizim için şan saklar. Ruhumuzdaki her köşe, O'nun hatırasıyla zengindir. O'nun ölümü karşısında atlar şahlanmalıdır, yaslar saklanmalıdır. Seller coşkunluğundan, sesimize ses katmalıdır. Gökler haber alsın bir kahraman vurulduğundan; ordular bir meçhule doğru ayaklanmalıdır, sancaklar öne düşsün, çünkü bu O'nun son cengidir⁵².

Atatürk'ün ölümü şiirlere ağıt olarak da yansır.⁵³ Göçen bir ordu değil, bir milletin başbuğudur. Türk milletinin tuğrası gökten alınmıştır. Bu ölüm karşısında kızıl ve günahkâr doğu, suçunu gizlemesin. Ey Türkler, Tanrı milletinin en büyüğü olan Atatürk'ün ölümü karşısında ışıklar yanmasın, gün, ay yasa batsın. Bu acının karşısında, ne baharda ne günde hiçbir tat kalmadı. Gök yüzünde ve gündüzün ışığında bir heybet kalmadı. Çünkü Tanrı'nın yeryüzünde en büyük gücü O'dur. O'nun için dağlar, taşlar ağlasın; gün, ay yasa batsın. Ey Türk, Tanrı milletinin en büyüğü Atatürk, bu yurda âşıksın diye, senin destanını bu şekilde haykırdım:

*“Dünya Türk’e, Türk ona acısın yazık diye.
Tanrı kıskandı seni, kendinden ışık diye..
Gözler yoluna dala; gün, ay yasa bata Türk,
Ey tanrı milletinin en büyüğü Atatürk!”*

Doğudan sel gibi kopan Atillâ, Cengiz gibi kişiler Atatürk'e eş olamadığı gibi rüzgar, dağ ve deniz de yetişememiştir. Duygulanan şair, şiirini şu mısralarla bitirir:

*“Bunak din büyükleri! Nerede mahşeriniz?
Yedi kat gök yıkıla, gün, ay yasa bata Türk,*

⁵¹ GÖKYAY, 1938, s. 308.

⁵² age., s. 308.

⁵³ Şükrü Kurgan, Atatürk'ün ölümü üzerine yazdığı “Ağıt” şiirine: “Tanrı’yı düşündü de kendisi gibi yüce Türk, göğe Tanrı dedi seni görmeden önce yeryüzünde bu adı yalnız dağlara verdi.” sözleriyle başlar çok ulvî ve yüce kelimelerle Atatürk'ün ölümüne karşı duyduğu üzüntüyü mısralara döker.

*Ölüm olan kavuşam sana nola Atatürk!*⁵⁴

Şair manzumesinde, çok üzüntülü ve perişan haldedir. Çünkü şairin biricik Ata'sı vefat etmiştir. Bağına ateşler girmiştir. Başını O'nun mezar taşına koyarak yatmak ister. Bir güneş olan Atatürk'ün ölümüne hayret eden şair şaşırır ve üzüntüsünden Tanrıya bile çatmak ister:

*“Bir Güneş batar mı, ölür mü Atam?
Gösterin Tanrı'yı sorup da çatam.”*

Senin yasından, durası kalbime ağular dolsun. Analar ağlasın, saçını yolsun, güneşler doğmasın, çiçekler solsun. Gazi hayatta iken, bütün milletin yasına ve sevincine ortak olmuştur. Alev olan saçların, ak olan kalbin için kurban olmaya hazırım.⁵⁵

O'nun ölüm acısı, duyanları yakıp bitirmiştir. Yurdun her yanını ölüm havası sarmıştır. Adıyla sanıyla O'nun acısı âdeta göklere erişmiştir. Baş o kadar yücedir ki, bir dağa benzer. Yurdun her yanı toprağı ve taşıyla Atatürk'ün ayrılık acısına ağlıyor. Şaire göre böyle bir acının gitmesi ve gözyaşlarının dinmesi mümkün değildir.⁵⁶

On sekiz milyon insan tek bir insan gibi bu vefata üzüлüp ağlamaktadır. Atatürk, o kadar büyüktür ki, bu matem ve üzüntüler O'nun büyüklüğü karşısında az kalırlar. En hissiz ayaklar bile O'nun cenazesi yerde dururken toprağa basmaya korkar.⁵⁷

Mustafa Kemal'in vefatı o kadar acıklıdır ki, Dolmabahçe önündeki deniz bile üzüntüsünden bir milletin melâlini derinden hissedip ağlar. Şair gönlündeki eski hatıralarla O'nu tavaf ettiği halde, o doğmuyor diye her taraf karanlığa boğulmuştur. Çamlar hüznü, söğüt, çınar, yollara düşmüş, sonbahardaki bütün yapraklar O'nun üzüntüsüyle yerlerde sürünmekte ve huzuruna kapanmıştır. Mermerli methalin O'na lâyük vakarı, o muhteşem kapının intizarı artık boştur. Nöbetçiler üzüntülerinden sessizce dolaşmakta, her yerde bir kederli muamma dolaşmaktadır. Ata'mız, son uykusunda rahat etsin diye bütün saray, nefes alamaz bir izdihamla susmuştur. Son uykusunda yatan Atatürk, öyle bir devir yaratmıştır ki, bir kahraman gibi Türk ırkına can vermiştir. Böyle bir kahraman, nasıl olur da ölebilir, bir asuman gibi gözleri nasıl olur da kapanıp sönebilir. Yaratılışa bir övünç kaynağı olan, zeka fişkırın Atatürk, o madeni sedasıyla nasıl olur da susmaktadır. O'nun sözleri, köpüren bir pınar gibidir. Hisleri ise, şahlanıp atılan dalgalar gibidir. Bir çok ihtisas ve binlerce konudaki ihtirası ile atiye, hâle ve geçmişe daima temas

⁵⁴ KURGAN, 1938, s. 312.

⁵⁵ DAĞLIOĞLU, 1938, s. 316.

⁵⁶ age., s. 316.

⁵⁷ KUNTAY, 1938, s. 318.

ederdi. Milyonlarca olan halkı, zekasıyla cezbesiyle her konudaki isabetli fikirleriyle idare eden bir dehaydı. O'nun neşesi her meclisi bir meşale gibi aydınlatırdı. Bir mülkü dolduran benliği de çok harikaydı.⁵⁸

Görünüşiyle pek güzel olan Atatürk, ruhiyle de bir devdir. Bir yıldırım ve bir mütekâsif âlevdir. Çankaya'nın o şanlı kartalı, şimdi göklerde. Geçmiş asırların kahramanları ve şimdiki zamanda zafer yaratan insanlar, hemen ayağa kalkıp O'nun huzurunda saf bağlayıp selama durun. Gönüllerde heykelleşerek taht kuran Atatürk, hiçbir zaman ölemez⁵⁹.

Şair, Ata'nın vefatından sonra mezarının başında da şiirleriyle ağlar. Gökler bulutlarıyla senin için yas tutuyor. Binalar onun hüzün ve üzüntüsüyle, bayraklarla birlikte âdeta yarıya inmişler, küçülmüşler ve baş eğmişlerdir. İnsanlar iri gözyaşlarıyla sürekli ağlamaktadır. Bütün dallar düşen yapraklarıyla onu anmaktadırlar. Tarlalar başaklarıyla, köyler oraklarıyla, şehirler kalemleriyle ona hem üzümekte hem de bekçilik yapmaktadır. Her kıyı, matemini duyarak dolan bir göz yaşı olmuştur. Bozkırlar, çoraklarıyla onun hasretiyle yanıyor. Sevişen çiftler bile onun örtüsü sanarak bütün yerleri dudaklarıyla aşındırmışlardır. En hevesli çocuklar bayramlığını yırttı, gelinler, duvaklarıyla göz yaşlarını sildiler⁶⁰.

7. Ergenekon, Türk Tarihi ve Mustafa Kemal

Ergenekon konusuna, Behçet Kemal dışında başka bir şair temas etmemesine rağmen çok geniş olarak işlendiğinden üzerinde duramadan edemedik. Çok uzun olan manzumeyi kısaltarak vermeye çalıştık. Derginin ilk sayısında “*Ergenekon Destanı*”⁶¹, şairin kalemıyla şiirleştirilerek anlatılır. Burada Ergenekon'dan başlamak üzere Türklerin tarihî serüveni anlatılır ve Mustafa Kemal, karanlığa gömülen bir imparatorluğu bir güneş gibi aydınlatır. Ergenekon efsanesini canlandırmaktan ziyade Ankara şahikasından doğan güneşin büyüklüğünü ve eşsizliğini tarih çerçevesi içinde göstermek, Ergenekon'dan Ankara'yı görmek için yazılmış ve 27 Birinci Kanun Gazi gününde Ankara Halk Evi sahnesinde temsil edilmiştir⁶². Bu sahne, karanlık bir mağarayı gösterir. Köşede bir demirci ateşi. Bir yanda demiri dövmekten yeni kalkmış bir demirci. Öte yanda yere uzanmış bir Ozan. Biri söylerken öbürü dekoru ve tabloyu tamamlayan heykeller gibi dinleyici vaziyette kalır. Önce Ozan söze başlayıp konuşur:

⁵⁸ GÖVSA, 1938, s. 321.

⁵⁹ age., s. 322.

⁶⁰ ÇAĞLAR, 1939, s. 292.

⁶¹ Aydın OY, “Şiir Dünyamızda Atatürk” adlı kitabında bu şiir üzerinde durur ve bunun yayınlanmadığını söylemekte ve sadece Atatürk'ün huzurunda sahnelendiğini belirtmektedir. (OY, 1989, s. 32)

⁶² ÇAĞLAR, 1933, s. 14.

Gönlümün yaylasında kuzum meleye dururken her zamanki efendin Türk'ü tanı. Dünya, Türk'ün yüzü suyu hürmetine yaratılmıştır. Kopuzum gel. Biz seninle geçmişe dalalım. Tarih denen aslanın yelelerinden turalım. İlk Tanrı'ların kanları Türk kalbinden geçti. Öbür ırklar sürü oldukları dönemlerde onların çobanları Türk'lerdi. Türkler, dünyayı bir uçtan diğerine tarla gibi sürdü. Onların bu durumuna, taptıkları Tanrı'lar bile imrendiler. Öteki insanların inleri gün görmezken, Türk bilginleri kafalarını güneş gibi aydınlattılar. O Türk bilginleri balçıktan yaratılan bütün insanlara ruh üfürdüler. Yeryüzünde kaç kişi, Türklerden ün almışsa, Tanrı'nın toprakta belirişi de o kadar olmuştur. Hey Rab, o gün arşındaki kürsüne çıkman gerekti. Türk örsüne, mademki ilk demiri Türkler koymuştu. Mademki ilk kıvılcımlar o gün toprağa sıçramıştı. Dünyada başka büyük bir millet yaratmağa gerek yoktu. Bir demir sapı Türk'ün elini doldurunca, Türk'ün etten bir heykelini diktin demektir. Çünkü dünyayı çeviren, şenleten o olduğu gibi bir güneş gibi, kan içinde batan yine Türk olmuştur. Yarın bir yeni parıltıyla doğmak ve yükselmek için dünyayı âdeta kollarına almıştır. Türk gönlü, Türk kafası tam otuz bin senedir, insanlara sevmeyi ve inanmayı göstermiştir. Eğer Türkler olmasaydı insanların kendilerini tanımaları çok gecikecekti. Çünkü ilk seven, ilk inanan ve ilk yazan odur⁶³.

Bu bilgilerden sonra Ozan, sazı ile bir melodi mırıldandır. Mağarayı, dişlerini gıcırdatarak seyreder ve tekrar nazım şeklinde söylenen sözlerine başlar: Yılların ötesine dalıp ilk elime bakınca, söylenen her kelime gözlerimden yaş olup akıyor. İri, yeşil bir gözmüş gibi bana bakıyor. Her söz, bir damla yaş gibi dudağımdan akıyor. Ötede sırtlar açık, ne bir örtü, ne bir yapı, o elde bin bir kapı açılıp örtülüyor. Gözler daha dolu bir hisle duygulanıyor. Binlerce elde çekiçler, taşa iniyor⁶⁴.

Bu sözleri söyleyen Ozan duygulanır ve içini çekerek sözlerine devam eder. Bu anlatılanlar, bir masal gibi gelse de, gelip geçen bir milletin sergüzeştidir. O günler acısıyla tatlısıyla artık geçti. Böylece ana yurda uzaktan daha sıkı bağlandık. Her geçen zaman bize hasret ve sevgi verdi. Zaten Türk milletinin en büyük derdi insanlara sevgi vermektir. O sevgi, bütün inceliğini bu insanların kalbine verdi. Her geçen gün ruhunda bir yeni his işledi. Bu sevgi, deniz kadar açıldı, gök kadar genişledi. Birden her türlü kötülüğü, yazarın tabiriyle, "hayvanlığı", içinden yendi. Her Türk, kendi içinden yeni bir dünya buldu. Ancak bütün bunlara rağmen o mükemmel olan Türk, hâlâ dünyasını tam olarak bulamadı. O, şu anda bir mağarada Ozanı ve rüyasını görüyor. Ey Türk, çekicin gökte değil, bu taşta ses veriyor. Sanki kudret, kolundaki son bir nefesini veriyor. Türk milletinin derdiyle demiri dövün. Çekicin dursun, nabzın heyecana gelip vursun. Türk'ün dört yanını düşman kapadığı an, dünya yelesiz aslana, toprak yüresiz

⁶³ age., s. 14-15.

⁶⁴ age., s. 15-16.

insana dönüşür. Türksüz bir dünya, adım atılmaz yere döndüğü gibi dünyadaki bütün çabalar da boşuna gider. Türksüz insanlık, gözsüz yolculuk demektir. Ateşteki demirden içim daha çok kızıştı. Ey Türk, demiri döv, sivrilterek bir silaha benzet. Umut dolu gözlerinle seviniyor gibisin. Söyle bakalım: Dünyadaki çıkış yolunu insanlara kim gösterecektir⁶⁵.

Demirci, bundan sonra canlı tablo oluştaki sessizliği bırakır, gölgede, dekora karışan Ozan'a döner ve söylemeye devam eder: Kopuzu eline alarak geçmişe doğru uzan. Bir kere düşün Ozan. Türk ne gün darda kaldı. Demiri döv, içini bir silaha benzet. O zaman belki kendiliğinden kınını yırtacaktır. Türklük, bileğinde bir kılıç gibi beklemektedir. Bu bilek, zamanla büyüüp uzanacak, onu kınından çekecektir. Gönlümüz bir kurt gibi göğsümüzün ininde beklemektedir. Bağrımız parçalanmış, yurt gibi delik deşik olmuştur. Seslenir:

*“Hey Bozkurt, Börteçene, Tanrısı müjdelerin!
Bir sesin gelsin de tek.. Gelsin içinden yerin...
Kurt olmazsan da görün güneşle gök yerine!
Güneşi başına al, gökü koy gözlerine!
Güneş başlı, gök yüzlü bir insan diye belir!
Bu dört yanı tutuşmuş ve çiğnenmiş yurda gir..”⁶⁶ der.*

Sonra Ozan'a dönüp sesini değiştirerek: “*Git, sunma ıstırabı! Gönlüm, karmakarışık...*” şeklinde mırıldanır. Bir müddet sükuttan sonra, köşede Bozkurtun gözleri ve sonra ağzı parlar. Biraz görünür, sonra kaybolur. Demirci söylemeye devam eder. Gökten kudretli ışık gibi bir çift yıldız mı düştü? İçimdeki karakiş yeşil bahara dönüşüyor. Bir ışık, bir çift ışık, iki göz, iki bakış, müjde Ozan müjde. Türk öncümüz belirmeye başladı. Bak, milletin iradesi bu kılığa girdi. Bir gün gelecek ki, bir insan kılığına girecektir. O zaman Türk, bütün düşmanları, eritecek, kıracak ve devirecektir. Bu kurt buraya -muhakkak- bir delik bulup girmiştir. Dağlar demirden irademiz çelikten olsun. Demirci, daha sonra ilerler, Ozan'a sevinçle döner:

*“Bir kovuktan süzüldü, yaylalar aşmakta kurt!
Bu kovuktan bizlere görünecek bütün yurt!..” der.*

Çekicini taşlara vurur; ateşini hızlandırır, sahneyi gürültü ve duman sarar. Eğer kurt kurtulmasaydı, insanlık mahvolurdu. Koca Türk gözün aydın. Hey ufuklar, yalçın dağlar açılın. Hey Türk, ışık ol ve yine, kara toprağa saçıl. Ey dünya, murada erdiğin için yeşiller giyin. Çünkü yine eski sahibin ve beyin geliyor. Hey esirler, mazlumlar, rahat bir nefes verin. Nara Türkün narası. Dağlar, taşlar, ses verin. Duman ve gürültü arasında devrildiği görünen kaya dekorları kalkar, yeşil bir ova pasajından sonra Ankara kalesi dekoru görünür. İki tepe arasında

⁶⁵ age., s. 16-17.

⁶⁶ age., s. 17.

Gazi'nin resmi bir güneş gibi aksettirilmiştir. Demirci iki yanda dekorun gölgeleri içinde heyulâ gibi yarı saklı duran seymenlere haykırır:

“Bu güneş doğdu artık gönlümüzün yasına;

*Dünyayı çevirelim bir şölen sofrasına!..”*⁶⁷. Ondan sonra ziyafet ve raks merasimi başlar.

Sonuç

Yukarıda irdelenmeye çalışılan şiirler; Mustafa Kemal'in karanlığa gömülen imparatorluğu kurtarması, Samsun'a ayak basışının Türk milletinin talihini değiştirmesi, Atatürk'ün bilgi, cesaret ve kültürüyle âdeta bir güneş gibi etrafını aydınlatması, Sivas'tan Ankara'ya hareketle büyük uyanışın başlaması, Mustafa Kemal'in Türk milletinin şahlanan bir hıncı ve mazlum Asya'nın “kahhar kılıncı” olması ve Türk askerinin başta Mustafa Kemal olmak üzere, Kutuluş Savaşı'yla büyük bir destan yazması, duygu ve düşünceleri etrafında büyük övgüler içermektedir.

Ayrıca, O, dünyanın en büyük ölmezidir. Cumhuriyetin ilânıyla beraber Türk milletinin göstermiş olduğu başarı ve bu başarıda kazandığı hız mucizevî bir özellik taşır. Bu hız, o derece duygulu mısralarla anlatılır ki, Tanrı bile şimdiye kadar bu hıza ulaşamamıştır.

Cumhuriyetin yaşaması için Atatürk'ün kurduğu ve İnönü'nün başında bulunduğu Cumhuriyet Halk Partisine, herkesin, katılmasının bir zorunluluk olduğu vurgulanır. Tek kurtuluş buradadır. Cumhuriyet, Atatürk'ün dehâsı ve iradesi başta olmak üzere İnönü'nün ülküsüyle gelişmiştir. Cumhuriyet inkılaplarının yerleşmesinde Halk Evleri'nin büyük katkıları olmuştur.

Atatürk'e içten ve dıştan uzanan elleri Türk erleri sarmıştır. O'na uzanacak eller felce uğrar ve altı okun gücünü karşısında bulur. Atatürk ve Türk milleti bir şahıs gibi birbirine kenetlenmiş ve bütünleşmiştir. Türk milleti genç ve ihtiyarıyla O'na sonsuz bağlıdır. Türk milletinin bütün özellikleri âdeta Mustafa Kemal'de toplanmıştır. Türk milleti onu bağrına bastığı için heykellerini dikmiştir. Tunçtan yapılmış heykellerinde milletin bütün başarıları gizlidir.

Şiirlerinin bir kısmında din adamlarıyla ilgili bazı vurgulamalar da dikkat çekmektedir. Söz konusu şiirlerde Atatürk'ün sahte din adamlarıyla mücadele ettiği ifade edilmiştir. Bu uğraş neticesinde hurafeler ortadan kaldırılmış ve onun yerine ilmi gerçekler konmuştur. Onun ölümüyle bütün halk tek bir insan gibi üzüldüğü gibi bu mateme tabiat da iştirak etmiştir.

Şairlerin mısralarında Türk milletinin tarihi geçmişi, çektiği sıkıntılar, Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı'nda göstermiş olduğu başarılar, askeri dehâsı, olaylar

⁶⁷ age., s. 17.

karşısındaki tavrı, problemleri çözme yöntemleri, Cumhuriyeti kurarken izlediği politikalar, düşmanlara karşı tutumu, ölümü ve bunun ardından tutulan yaslar, çok duygulu bir biçimde dile getirilmiştir.

Kaynakça

1. BEKMAN, Münir Müeyyet, 1935, “30 Ağustos”, **Ülkü Halk Evleri Mecmuası**, S. 31, s. 64-65.
2. BEKMAN, Münir Müeyyed, 1935, “*Canımız Armağan Olsun*”, **Ülkü Halk Evleri Mecmuası**, S. 33, s. 230.
3. BOZKIR, Kâmuran, 1935, “*Yüreği Kara Heriflere Dair*”, **Ülkü Halk Evleri Mecmuası**, S. 33, s. 227-229.
4. BOZKIR, Kâmuran, 1936, “*Yeni Bir Yol Üstüneyiz*”, **Ülkü Halk Evleri Mecmuası**, S. 36, s. 421-422.
5. BOZKIR, Kâmuran, 1936, “*Halk Evleri*”, **Ülkü Halk Evleri Mecmuası**, S. 37, s. 74-75.
6. BOZKIR, Kamuran, 1936, “*Hoş Geldin Köylü Kardeşim*”, **Ülkü Halk Evleri Mecmuası**, S. 38, s. 156-157.
7. CAN, Şefik, 2000, **Klasik Yunan Mitolojisi**, İnkılap Kitabevi Yayınları, İstanbul.
8. ÇAĞLAR, Behçet Kemal, 1933, “*Ergenekon*”, **Ülkü Halk Evleri Mecmuası**, S. 1, s. 14-17.
9. ÇAĞLAR, Behçet Kemal, 1933, “*Asırlarca*”, **Ülkü Halk Evleri Mecmuası**, S. 4, s. 313.
10. ÇAĞLAR, Behçet Kemal, 1933, “*On Yıldan Sonra*”, **Ülkü Halk Evleri Mecmuası**, S. 9, s. 192.
11. ÇAĞLAR, Behçet Kemal, 1936, “*Partimize Davet*”, **Ülkü Halk Evleri Mecmuası**, S. 39, s. 225.
12. ÇAĞLAR, Behçet Kemal, 1936, “*Oğuz On Dört Yaşında*”, **Ülkü Halk Evleri Dergisi**, S. 45, s. 187.
13. ÇAĞLAR, Behçet Kemal, 1937, “*Halk Evinin Çocuğu*”, **Ülkü Halk Evleri Dergisi**, S. 49, s. 26-27.
14. ÇAĞLAR, Behçet Kemal, 1937, “*Yaşamak*”, **Ülkü Halk Evleri Dergisi**, S. 57, s. 259-260.
15. ÇAĞLAR, Behçet Kemal, 1938, “*O İhtilal Bayrağı*”, **Ülkü Halk Evleri Dergisi**, S. 60, s. 504-505.

16. ÇAĞLAR, Behçet Kemal, 1938, “19 Mayıs”, **Ülkü Halk Evleri Dergisi**, S. 64, s. 302.
17. ÇAĞLAR, Behçet Kemal, 1939, “Mezarının Başında”, **Ülkü Halk Evleri Dergisi**, S. 82, s. 292.
18. DAĞLIOĞLU, Hikmet Turhan, 1938, “Ankara Kalesi”, **Ülkü Halk Evleri Dergisi**, S. 67, s. 78.
19. DAĞLIOĞLU, Hikmet Turhan, 1938, “Atama’a Ağıt”, **Ülkü Halk Evleri Dergisi**, S. 70, s. 316.
20. ERHAT, Azra, 1993, **Mitoloji Sözlüğü**, Remzi Kitabevi, İstanbul.
21. EROZAN, Celal Sahir, 1933, “O Geliyor”, **Ülkü Halk Evleri Mecmuası**, S. 4, s. 274-275.
22. GÖÇGÜN, Önder, 1995, **Edebiyat Dünyası ve Atatürk**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.
23. GÖKYAY, Orhan Şaik, 1938, “Yas”, **Ülkü Halk Evleri Dergisi**, S. 70, s. 298.
24. GÖKYAY, Orhan Şaik, 1938, “Yarı Çekilen Bayrak”, **Ülkü Halk Evleri Dergisi**, S. 70, s. 308.
25. GÖKYAY, Orhan Şaik, 1938, “Destan”, **Ülkü Halk Evleri Dergisi**, S. 70, s. 308.
26. GÖVSA, İbrahim Alâettin, 1938, “Tavaf”, **Ülkü Halk Evleri Dergisi**, S. 70, s. 321-322.
27. KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri, 1981, **Atatürk**, Birikim Yayınevi, İstanbul.
28. Kılıklı Hüseyin Hüsnü, 1933, “Türklüktür Bu” **Ülkü Halk Evleri Mecmuası**, S. 7, s. 28-29.
29. KUDRET, Cevdet, 1980, **Batı Edebiyatından Seçme Parçalar**, İnkılap ve Aka Basımevi, İstanbul.
30. KUNTAY, Mithat Cemal, 1938, “Atatürk’e”, **Ülkü Halk Evleri Dergisi**, S. 70, 1938, s. 318.
31. KURGAN, Şükrü, 1938, “Ağıt”, **Ülkü Halk Evleri Dergisi**, S. 70, s. 312.
32. Lİ, Pei-lin 2001, **Ülkü (1933-1950) Dergisinin Sistemik Taranması**, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
33. Mete, 1934, “Biz”, **Ülkü Halk Evleri Mecmuası**, S. 15, s. 201.

34. MİROĞLU, Ahmet Cemil, 1933, “Cumhuriyet Onbirine Basıyor” **Ülkü Halk Evleri Mecmuası**, S. 9, s. 163.
35. MİROĞLU, Ahmet CEMİL, 1933, “Gazi'nin Heykeli”, **Ülkü Halk Evleri Mecmuası**, S. 11, s. 385.
36. NAYIR, Yaşar Nabi, 1933, “Baş Döndürücü Hız”, **Ülkü Halk Evleri Mecmuası**, S. 9, s. 191.
37. NAYIR, Yaşar Nabi, 1933, “İnanımız Bir Olsun”, **Ülkü Halk Evleri Mecmuası**, S. 11, s. 385.
38. NEZİHİ, Haşim, 1933, “Gazi”, **Ülkü Halk Evleri Mecmuası**, S. 9, s. 162.
39. ORAL, Mustafa 1995, **Ülkü Dergisinin Türk Düşünce Hayatındaki Yeri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
40. OY, Aydın, 1989, **Şiir Dünyamızda Atatürk**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
41. PALA, İskender, **Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü**, Akçağ Yayınları, Ankara.
42. PEKER, Recep, 1933, “Ülkü Niçin Çıkıyor” **Ülkü Halk Evleri Mecmuası**, S. 1, s.1-2.
43. SACİT, Feyzullah, 1933, “Büyük Zafer 26 Ağustos 1338”, **Ülkü Halk Evleri Mecmuası**, S. 7, s. 30-31.
44. SACİT, Feyzullah, 1933, “Ateş ve Nur”, **Ülkü Halk Evleri Mecmuası**, S. 10, s. 307.
45. TARHAN, Abdülhak Hamit, 1937, “Dâhî Teceddüde”, **Ülkü Halk Evleri Dergisi**, S. 51, s. 162.
46. TAZEGÜL, Murat, 2001, **Modernleşme Sürecinde Türkiye’de Modernlik Kurgusunun Ülkü Dergisi Örneğinde İncelenmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
47. YÜCEL, Hasan Ali, 1937, “İnönü”, **Ülkü Halk Evleri Dergisi**, S. 52, s. 257-258.